

Animaatio

sukeltaa sodan julmiin muistoihin

Ari Folman teki muistoistaan animaation ettei maailma unohtaisi

Harri Römpötti
Karlovy Vary

Syyskuussa 1982 Libanonissa kristityt falangistit hyökkäsivät Sabran ja Shatilan pakolaisleireille. Falangistit teurastivat pahimpien arvioiden mukaan yli 3000 palestiinalaista. Leirien valvonnasta vastasi Libanoniin hyökännyt Israel.

Israelin sotilaiden joukossa oli 19-vuotias Ari Folman. Noin neljännesvuosisata myöhemmin hän teki elokuvan *Waltz with Bashir*, jossa yrittää selvittää omia muistojaan verisestä tapauksesta.

Siitä on tullut yksi viime vuoden puhutuimmista elokuvista toukokuuisen Cannesin festivaalin ensi-illan jälkeen. Folman on kiertänyt ahkerasti dokumenttinsa kanssa. Heinäkuussa hän kävi Tšhekissä Karlovy Varyn maineikkaalla festivaalilla.

”Suomalainen Yle oli yksi ensimmäisistä, jotka suostuivat osallistumaan hankkeeni rahoitukseen. Pidän kylmistä

maista. Aki Kaurismäki kuuluu viiden suosikkiohjaajani joukkoon! Minun on päästävä Suomeen”, Folman intoili Karlovy Varyssa.

Tammikuussa Folmanin pitkin tulla Helsinkiin DocPoint-festivaalille, mutta vierailu peruuntui viime hetkellä. Mies vaikuttaa hauskalta, vaikka hänen elokuvansa aihe on erittäin vakava. Israelin viimeisin hyökkäys Gazan kaistaleelle tekee siitä hyytävän ajankohtaisen.

”Sabran ja Shatilan verilöylystä vastuulliset pitäisi viedä oikeuteen. Sen panivat tietysti toimeen kristityt falangistit. Israelin hallitus ei ehkä olisi voinut estää sitä kokonaan, mutta se olisi voinut toimia aiemmin ja pysäyttää verityöt.”

”Olennaista on, mitä kukakin tiesi tapahtumista ja milloin. Uskon, että Israelin hallitus oli hyvin selvillä kehityksestä. Kukaan ei ole maksanut käsittämättömästä teosta. Silloinen puolustusministeri Ariel Sharon joutui eroamaan, mutta on julmaa ironiaa, että myöhemmin hänestä tuli jopa pääministeri”, Folman toteaa omasta maastaan.

Waltz with Bashir on tietysti tärkeä etenkin sisällöltään. Folman ei usko, että elokuva muuttaa mitään, mutta hän halusi antaa molemmille osapuolille mahdollisuuden katsoa tapahtumia.

Mutta hänen elokuvansa on merkittävä myös tekniikaltaan ja tyyliältään. Se on kokonaan piirretty. Animaation käyttäminen dokumentissa ei ole aivan tavatonta, mutta varsinkin kokopitkässä erittäin harvinaista.

Waltz with Bashir on viime aikoina toinen aikuisille suunnattu piirrosanimaatio iranilaissyntyisen Marjane Satrapin lapsuudenkokemuksiin perustuvan Persepolisin jälkeen. Persepolis perustui Satrapin sarjakuvaan, Bashirista tehtiin sarjakuvaversio jälkikäteen.

Animaation keinoin käsiksi vaikeisiin muistoihin

Viime vuosina on veikkattu uutta muotia rotoskooppaukseksi sanotusta tekniikasta, jossa piirretään elävien näyttelijöiden

päälle. Folman tuottuu, jos joku kehtaa arvella, että Bashir on rotoskoopattu.

”Se kyllä kuvattiin kokonaan videolle elävien ihmisten kanssa ja leikattiinkin siinä muodossa. Mutta videota käytettiin vain mallina eikä sen päälle todellakaan piirretty. Koko homma vei neljä vuotta!”

”Animaatioon päädyin, koska sotaa ja muistia olisi ollut erittäin vaikea kuvata millään muulla tekniikalla. Monet dokumentissa puhuvat ihmiset eivät halunneet paljastaa henkilöytään ja heille on piirretty uudet kasvot.”

Waltz with Bashir perustuu haastatteluihin, joita Folman teki palauttaakseen oman muistinsa. Vähitellen Libanonin kokemuksista alkaa nousta pintaan surrealistisia muistikuvia.

Siinä onkin Folmanin yksi saavutus. Elokuva taipuu yleensä aika hankalasti ajatusten, muistojen ja muiden ihmisaivojen sisäisten tapahtumien kuvaamiseen. Animaatiodokumentilla Folman avaa omaa pääkoppaansa kätevästi.

Waltz with Bashir sai muun muassa kuusi Ophiria, jotka ovat Israelin vastine Oscareille tai Suomen Jusseille. Tammi-kuussa se voitti parhaan ulkomaisen elokuvan Golden Globe -palkinnon. Dokumentit kilpailivat Kultaisista maapalloista omassa luokassaan viimeksi 1970-luvulla.

Oliko Waltz with Bashirin tekeminen terapeutista Folmanille?

”Kaikki elokuvantekeminen on terapeutista. Se on sentään dynaaminen prosessi toisin kuin passiivinen terapia. Muistini ohella tärkein tulos minulle oli, että sain uudestaan yhteyden vanhaan ystävääni.”

Ari Folman aikoo jatkaa animaation parissa. Seuraava hanke ei ole doku-

menti, mutta erittäin kiintoisa ja vaativa kuitenkin. Hän on hankkinut oikeudet puolalaisen tieteiskirjallisuuden mestarin Stanislav Lemmin klassikkoon Futurologinen kongressi.

”Se on monimutkainen kirja, jota ei ole helppo sovittaa elokuvaksi. Käsikirjoitus on kehitteillä. Mutta se vaatii vielä paljon miettimistä.”

Waltz with Bashir on saatavilla myös useille kielille käännettynä sarjakuva-albumina.